

ЕР МАЙДОНЛАРИНИНГ ТАЛОН-ТОРОЖ ҚИЛИНИШИНИ ОЛДИНИ ОЛИШДА ПРОКУРОР НАЗОРАТИ

Назаров Мирзобедил Шухратович

Мустақил тадқиқотчи

E-mail: Mirzobedil_Nazarov1982@gmail.ru

Ҳар бир давлатнинг ижтимоий-иқтисодий ривожланишида ер майдони муҳим ресурс ҳисобланади. Ер майдонлари нафақат жисмоний муаммоларни, балки давлатнинг иқтисодий сиёсатини ҳам белгилайди. Ерга бўлган эгалик ва унинг фойдаланилиши жамиятдаги муаммолар ва кераксиз зиддиятларга олиб келиши мумкин. Шунинг учун, аҳоли пунктларидаги ер майдонининг ноқонуний равишда талон-торож қилиниши, шахслар ва ташкилотлар томонидан унинг мақсадсиз фойдаланилиши ёки хўжалик ишлаб чиқариш мақсадларига мос келмасдан, катта иқтисодий ва ижтимоий муаммоларни келтириб чиқаради. Бу ҳолатларга қарши прокуратура органлари катта аҳамиятга эга.

Ер майдонининг иқтисодий ва ижтимоий аҳамиятининг ўрганилиши, жамият тараққиётининг муҳим жиҳатларидан биридир. Аҳоли учун ер майдони нафақат яшаш учун, балки ишлаш ва турли соҳага ихтисослашган иншоотлар қуриш учун ҳам зарур ресурсдир. Ер майдонининг тўғри ишлатилиши жамиятда мувозанатни сақлашга ёрдам беради, аниқланган муаммоларни тўғри йўл билан ҳал қилиш имконини беради.

Ер майдонларининг талон-торож қилиниши ёки ноқонуний фойдаланилиши эса жамиятда кўплаб салбий оқибатларга олиб келади. Бу ҳолатлар ижтимоий тенгсизликни, иқтисодий аҳволнинг ёмонлашишини, экологик муаммоларни ва бошқа салбий натижаларни келтириб чиқариши мумкин.

Ер майдонини талон-торож қилиш, қонунга зид фаолиятларнинг асосий турларидан биридир. Бу қонунсиз ёки ноқонуний равишда ерни фойдаланиш,

эгаллик қилиш, унинг мақсадга мос келмасдан фойдаланилиши, давлат ва жамият манфаатларига катта зарар етказди.

Ер майдонларини талон-торож қилишга қонунчилик ҳужжатларида эътибор берилган. Ўзбекистонда ердан фойдаланиш бўйича бир қатор қонунлар ва қонунга мувофиқ турли чора-тадбирлар белгиланган. Бу қонунлар ер майдонларининг фақат давлат манфаатларига, экологик ва ижтимоий жиҳатларига мувофиқ равишда фойдаланилишига йўналтирилган.

Прокуратура органларининг вазифалари ва функциялари давлат ҳуқуқини муҳофаза қилиш, қонунлар ижросини назорат қилиш, жиноят ва маъмурий ҳуқуқбузарликларни аниқлаш ва уларга қарши курашишдан иборат. Ер майдонини талон-торож қилишга қарши курашишда прокуратуранинг ролини аҳамиятли деб баҳолаш мумкин, чунки прокуратура органлари кенг қўламдаги ҳуқуқбузарликлар ва жиноятларни аниқлаш, уларга ҳуқуқий баҳо бериш, қонунларнинг адолатли ва тўғри тадбиқ қилинишига эътибор қаратиш вазифасини бажаради.

Прокуратура органлари қонунларнинг ижросини таъминлаш учун текширувлар ўтказиш, айбдор шахсларга қарши жиноят ишини қўзғатиш, судларга мурожаатлар киритиш, маҳаллий ва марказий ҳокимиятлар билан ҳамкорлик қилиш, жамоатчиликни ҳуқуқий таълимот билан таъминлаш каби чоралар кўради.

Ер майдонларининг ноқонуний фойдаланилиши ва талон-торожи ҳолатлари бир қанча сабабларга кўра рўй беради. Булар қаторига:

- **Қонунчиликнинг номаълумлиги ёки аниқ бўлмаслиги:** Ер майдонини ўзлаштиришда ёки унинг фойдаланилишида қонунчиликнинг турли талқинлари ва номаълумликлар туфайли муаммолар келиб чиқиши мумкин.

• **Молиявий манфаатлар:** Ерни ноқонуний равишда ишлатишда молиявий манфаатлар кузатилиши мумкин. Ерни ишлатиш ёки у орқали тушум олиш учун ишлаб чиқаришнинг неҳоятда катта фойда олишга интилиш ҳам кўрсатилади.

• **Аҳолининг ҳуқуқий саводхонлигининг пастлиги:** Ер майдонлари билан боғлиқ ҳуқуқий саводхонликнинг пастлиги, аҳолининг қонунлардан хабардор бўлмагани туфайли ноқонуний фойдаланиш ҳолатларининг ошишига олиб келади.

• **Ижтимоий ва иқтисодий шароитлар:** Баъзи ҳолатларда ижтимоий ва иқтисодий шароитлар одамларни ер майдонини ноқонуний фойдаланишга мажбур қилади.

Прокуратура органлари ер майдонларини талон-торож қилинишини олдини олиш ва ушбу ҳолатларга қарши курашиш учун қатор тадбирларни амалга оширади. Бу тадбирларнинг айримлари қуйидагича:

1. **Мониторинг ва текширувлар:** Прокуратура органлари ер майдонларининг ноқонуний фойдаланилишига оид ҳолатларнинг барчасини кузатиб бориш ва аниқлаш мақсадида мунтазам мониторинг олиб боришади.

2. **Қонунчиликни такомиллаштириш:** Ер майдонлари билан боғлиқ қонунчиликни тўғри ва аниқ шаклда белгилаш, ҳар қандай номаълумликларни бартараф қилиш ва қонуннинг самарали тадбиқ этилишини таъминлаш.

3. **Жамоатчилик билан ишлаш:** Прокуратура жамоатчиликни, шу жумладан, маҳаллий аҳолини ҳуқуқий таълимот билан таъминлаш, уларни қонун бузишнинг оқибатлари ва ундан қочиш усуллари билан таништириш.

4. **Таълим ва маърифий ишлар:** Ер майдонларини ноқонуний фойдаланишнинг олдини олиш учун аҳолини тарбиялаш ва ҳуқуқий саводхонликни ошириш.

5. **Қонунбузарларга қарши жиноят ишларни қўзғатиш:** Ер майдонини ноқонуний равишда фойдаланган шахсларга нисбатан жиноят ишларини қўзғатиш, уларни жавобгарликка тортиш.

Ер майдонларини талон-торож қилинишини олдини олишда прокуратура ва судлар ўртасидаги ҳамкорлик муҳим аҳамиятга эга. Прокуратура органлари ёрдамида ишга тушган ишлар судда кўриб чиқилади ва прокурорлар судларнинг қонунни тўғри тадбиқ этишларини назорат қиладилар. Суд қарорларига тўғри муносабатда бўлиш, қонунбузарларга нисбатан адолатли қарорлар қабул қилиш муҳимдир.

Прокуратура органлари томонидан амалга оширилган ҳуқуқий тадбирлар, назарий тадқиқотлар ва ҳуқуқий фаолиятлар натижасида ер майдонини талон-торож қилиш ҳолатлари сезиларли даражада камайлгани кузатилмоқда. Бундан ташқари, жамиятда қонунга бўйсунуш руҳияти ва ҳуқуқий маданият шаклланаётгани маълум бўлмоқда.

Ер майдонларини талон-торож қилинишини олдини олишда прокуратура органларининг роли бекиёс аҳамиятга эга. Прокуратура органлари фақат қонунларнинг ижросини таъминлашда эмас, балки жамиятдаги қонунчиликни ҳулоса қилиш ва тараққиётга қарата тўғри йўналишларни белгилашда ҳам муҳим вазифаларни бажаради. Ер майдонларининг самарали ва мақсадли фойдаланилиши жамиятни ривожлантиришга хизмат қилади.